

VREETSCHADE

Het komt vaak voor dat bomen in de weide, wanneer ze nog als enkelingen in de open grasvlakte staan, ernstige vreetschade ondervinden door vee, meestal paarden, maar ook schapen en geiten. Veelal stonden deze bomen vroeger niet in de wei, maar in een aangrenzende houtwal, waar ze door de herverkaveling vrijstaand in het weidegebied overbleven.

Door de veel intensievere beweiding en vaak door de geringe kruidengroei, een gevolg van het gebruik van kunstmest, krijgen de weidedieren vooral in het voorjaar (wanneer de sapstroom in de bomen weer gaat stijgen) grote behoefte aan mineralen in de schors. Wanneer de dieren in een weide komen waar weinig voedsel aanwezig is, kunnen de oude bomen, die er vaak 100 jaar over doen om groot te worden, in een half uur rondom worden afgevreten, en zijn dan reddeloos verloren. Zonder zorg voor de bescherming van dergelijke landschappelijk waardevolle bomen kan een landschap volkomen kaal worden en nadelig veranderen.

Wanneer vreetschade aan een niet geheel afgevreten boom in een zeer vroeg stadium wordt behandeld, is het mogelijk dat de resten van de cambiumlaag door bescherming met wondverzorgingsmiddelen, zoals Lacbalsam, niet uitdrogen en blijven leven. Er kunnen zich dan nieuwe sapstrengen langs de afgevreten stam vormen, waardoor de voorziening van de voedingsstoffen ongestoord doorgaat. Na ca. 1 jaar, wanneer het herstel op gang is gekomen, kunnen de wonden verder zorgvuldig en deskundig worden behandeld.

Bescherming van weidebomen is in het algemeen mogelijk door een hek op een afstand van 4 meter rond de stam te plaatsen, waarmee tevens ernstige schade aan het wortelstelsel (door vertrappen en verdichting van de grond) wordt voorkomen. In landschapsparken van ca. 150 jaar oud vinden we nog veel van dergelijke hekken rondom de weidebomen. Men kende het belang van deze beschermende hekken destijds maar al te goed!

Willen we ons landschap in de toekomst nog zo groen mogelijk houden, dan zullen wij ook met de bescherming van de laatste weidebomen een goed stuk werk kunnen verrichten.

IEPEZIEKTE-BESTRIJDING IN ENGELAND

De iepenziekte heeft in Engeland hard toegeslagen. Vooral in Zuid-Engeland zijn de gevolgen van de ziekte rampzalig voor het landschap. Men heeft de bestrijding overal opgegeven, behalve in een deel van het graafschap East-Sussex. Daar wordt door de lokale overheid in een langwerpig gebied, dat aan drie van de vier zijden door iepen-vrije gebieden wordt begrensd, al vanaf 1971 een bestrijdingscampagne gevoerd. Daarbij worden alle dode en kwijnende iepen en de broedplaatsen van de iepespintkevers, die de ziekte overbrengen, opgeruimd en onschadelijk gemaakt. Het resultaat is dat in de periode 1971-1976 slechts 20% van de iepen in dit gebied verloren is gegaan, tegen 80% van de iepen in de omliggende gebieden.

ERFBEPLANTINGSAKTIE IN FRIESLAND

Door de Friese afdelingen van de drie Landbouwmaatschappijen en van het Landbouwschap is een erfbeplantingsactie op touw gezet, die twee plantseizoenen zal duren. Het doel van de actie is de beplantingen rond de boerderijen weer in hun oude glorie te herstellen. De oorspronkelijke beplantingen hebben door ouderdom, iepenziekte en soms door uitbreiding van de bedrijfsgebouwen veel geleden.

Juist in het open Friese landschap zijn de boerderijen met hun beplanting vaak karakterbepalend. Ook bij nieuwe boerderijen zal een beplanting de inpassing in het landschap ten goede komen. Verwacht wordt dat dankzij de publiciteit in de pers en via de radio en televisie de belangstelling voor en de deelname aan de actie groot zal zijn. De deelnemers zullen een herinneringstegel ontvangen. Het Staatsbosbeheer ondersteunt de actie met adviezen, en verleent in daarvoor in aanmerking komende gevallen een bijdrage.

ZUINIG MET PAPIER = BOMEN SPAREN

Hoe meer papier we gebruiken, des te meer hout is daarvoor nodig. Dat kan bij verantwoord bosbeheer tot in lengte van jaren worden geleverd; velt en verjongt men regelmatig een deel van het oude, kaprijke bos, dan ontstaat een z.g. duurzame, gelijkmatige leeftijdsopbouw. Daarbij is de houtoogst steeds even groot als de houtproductie (bijgroei) zonder vermindering van de staande houtvoorraad. Een dergelijk bos vormt bovendien een waardevol en gevarieerd element in het landschap, met gelegenheid voor recreatie, aantrekkelijkheid voor het wild en ontwikkelingsmogelijkheden voor natuurlijke vegetaties.

De praktijk is helaas vaak anders. In grote delen van de wereld vindt roofbouw plaats, doordat

men het bestaande bos, veelal nog oerbos, verwijdert zonder goed, nieuw bos op te bouwen. Het gevolg is een interen op de natuurlijke voorraden. Dat geldt echter niet voor ons land, waar de over het algemeen jonge bossen wel degelijk ook een functie in de houtproductie hebben. Van roofofbouw is hier geen sprake, zodat een blijvende houtopbrengst verzekerd is. Omdat we in totaal maar weinig bos hebben, en dan nog uitsluitend op de 'arme' gronden, kunnen we niet in onze totale nationale houtbehoefte voorzien en moet hout steeds duurder worden ingevoerd.

Conclusie: we mogen best wat zuinig zijn met hout, en dus o.a. met papier, willen we niet verval-len in vervangende, eveneens dure en daarnaast milieuvervuilende stoffen zoals plastic. Zuinig papiergebruik ontstaat b.v. al door eenzijdig bedrukte vellen als kladpapier te gebruiken; papier aan twee kanten te bedrukken; enveloppen meermalen te gebruiken, b.v. voor interne post; een kleine letter op de schrijfmachine te gebruiken; niet té hoge eisen te stellen aan kwaliteit en gramsgewicht; gebruikt papier, in welke vorm ook, aan oud-papier ophalers, verenigingen e.d. mee te geven, voor verwerking en gebruik bij de produktie van nieuw papier. In de Europese papierin-dustrie bestaat nu 40% van de grondstoffen uit oud papier.

Steeds meer fabrikanten produceren nu ook z.g. kringloop (recycling) papier, d.w.z. nieuw oud papier. Ondanks de meestal grauwe kleur en grove structuur is het redelijk goed te bedrukken, en zonder meer bruikbaar als schrijf-, klad-, teken- of stencilpapier. Een betere, en dus wittere en gladdere kwaliteit is ook mogelijk, maar vraagt zoveel energie en grondstoffen (o.a. bleekmiddelen), dat beter nieuw papier kan worden gebruikt. Kringlooppapier kan niet onbeperkt opnieuw worden verwerkt, omdat de vezels tenslotte te kort worden en het papier dan onbruik-baar is. Maar voor het zover is, hebben we het al heel wat vaker kunnen gebruiken dan we nu doorgaans met nieuw papier doen....

Volgens de Europese Commissie in Brussel redden we met elke ton kringlooppapier 2 à 3 m³ hout, ofwel 15 bomen. Zij wil het gebruik ervan stimuleren resp. de recyclingtechnieken verbeteren, en heeft zelf al het goede voorbeeld gegeven met de meeste interne documenten.

MEER DONATEURS = MEER BOMEN BEHOUDEN

Het aantal donateurs van de Bomenstichting in Zeist steeg in één jaar met bijna 40%. Een bewijs voor de groeiende belangstelling in ons land voor alles wat met bomen te maken heeft. Tot de donateurs behoren niet alleen particulieren, maar ook verenigingen, bedrijven en gemeenten. De stichting zet zich met adviezen en daadwerkelijke aktie in voor behoud en bescherming van vooral waardevolle, losstaande bomen, en heeft daarmee al heel wat goed werk kunnen verrichten. De Bomenstichting telt nu 1.000 donateurs. Echter hoe meer donateurs, des te groter de finan-ciële mogelijkheden, waardoor nóg meer kan worden gedaan voor het noodzakelijke behoud van de bomen in ons landschap. Voor een minimumbedrag van f 15,-- per jaar ontvangt U regelmatig de uitgave 'Bomennieuws' en interessante informatiebladen over bomen. Daarnaast kunt U als donateur deelnemen aan excursies onder deskundige leiding. De bomen moeten blijven - Uw steun maakt dat mogelijk! Aanmelding kan geschieden bij de Bomenstichting, Dribergseweg 16B, Zeist, tel. 03404-22842. Postgiro: 2108755.

BOMENTUINEN

Er zijn in ons land diverse tuinen met bomenverzamelingen, waar deskundige rondleiders de be-zoekers kunnen informeren over vele interessante details. We spreken hier niet van een klein bos, maar van een arboretum, omdat er vaak zoveel bijzondere boomsoorten uit verschillende delen van de wereld bijeen staan.

In een arboretum is het de beheerder niet te doen om een volledige levensgemeenschap bos tot stand te brengen, maar om een inzicht te krijgen in de ontwikkeling van verschillende boomsoorten in ons klimaat. De wetenschap maakt van arboreta gebruik bij identificatie en beschrijving van boomsoorten, bij de bestudering van de kenmerken van stam, kroonopbouw, bladeren, bloemen en vruchten, en bij het onderzoek naar de levensprocessen in bomen. Voor de boomkwekers zijn arboreta van belang bij het invoeren van nieuwe soorten en variëteiten. De leek vindt er een goed hulpmiddel om zijn ken-nis van boomsoorten te vergroten.

Naar de twee hieronder genoemde arboreta heeft de Bomenstichting al eens een excursie georgani-seerd. Andere arboreta zullen in de toekomst nog bezocht worden. In het arboretum en pinetum 'Schovenhorst' in Putten zijn de bomen naar hun herkomstgebied gegroepeerd. In de loop van de jaren zijn tussen de naaldbomen karakteristieke begeleidende loofhoutsoorten geplant. Het kleine pinetum (verzameling naaldbomen) bevat onder meer coniferen die tussen 1850 en 1865 zijn gezaaid, naast een aantal andere bijzondere soorten. Er staat ook een aantal mooie exemplaren van Sequoiadendron Giganteum, mammoetbomen afkomstig uit de Sierra Nevada in het westen van de Verenigde Staten, waar ze tot 100 meter hoog en een paar duizend jaar oud kunnen worden. De grootste twee in Schovenhorst hebben nu zo'n 36 meter bereikt, en dat is voor ons land al een zeer indrukwekkende hoogte.

Het adres van Schovenhorst luidt: Garderenseweg 93, Putten (2 km. buiten het dorp). Tel. 03418-1207. De tuin is dagelijks toegankelijk, behalve op zondag; toegangsprijs f 1,10. Tevens is een beschrijving verkrijgbaar.

Midden in Rotterdam ligt, op een stuk grond van 5 hectare aan de Honingerdijk, het arboretum 'Trompenburg'. Europa, Afrika, Amerika en Azië zijn hier met bijzondere boomsoorten vertegen-woordigd. Het is in zijn huidige omvang niet in één keer aangelegd maar, dankzij de zorgen van de opeenvolgende eigenaren, geleidelijk gegroeid. Het oudste deel dateert van 1820, en is aan-gelegd in de Engelse landschapsstijl. Een tweede deel werd omstreeks 1870 door de bekende tuin-architect Zocher aangelegd.

In 1900 volgde een derde deel, en omstreeks 1930 de overige delen. Toen pas werd de ontwikkeling systematisch in de richting van een arboretum gestuurd.

Een arboretum is natuurlijk nooit klaar. Uitbreiding en vervanging van de soorten-samenstelling vindt nog steeds plaats. Behalve bomen kan men in Trompenburg ook vele struiken, heesters en vaste planten bewonderen.

Trompenburg is dagelijks geopend, behalve zondags, van 9 tot 17 uur. De ingang ligt aan de Honingerdijk 64. Dagkaarten zijn te krijgen bij de VVV, Stadhuisplein 19, Rotterdam, tel. 010-136000. Jaarkaarten kunnen schriftelijk worden aangevraagd bij het secretariaat van het arboretum, Groene Wetering 46, Rotterdam.

INFORMATIEBLADEN VAN DE BOMENSTICHTING

De Bomenstichting in Zeist heeft recent twee nieuwe informatiebladen gepubliceerd.

Blad 18, 'Een boekje open over de beuk', is een overdruk van een artikel uit het Tijdschrift van de Heidemaatschappij. Het geeft een aantal interessante bijzonderheden over de beuk, de rol in de legende, het geloof in de gelukbrengende kracht, en functies en eigenschappen.

Blad 18a, 'Stervende beuken door nieuwe vervangen', beschrijft de oorzaken van de huidige beukensterfte en de mogelijkheden voor bescherming en vervanging.

Aanwijzingen voor de behandeling van wonden die bomen ten gevolge van storm hebben opgelopen, worden gegeven in Informatieblad 13, 'Stormschade aan bomen'.

De bladen worden toegezonden na overmaking van f 2,-- per stuk op postgiro 2108755 t.n.v. de Bomenstichting, Zeist, onder vermelding van het gewenste nummer.

GROTE BOMEN VULLEN ROTTERDAM'S HART

In het destijds gebombardeerde centrum van Rotterdam stonden tot 1975 maar weinig bomen. In dat jaar kende de gemeenteraad de plantsoendienst enige miljoenen guldens toe, ter verfraaiing van de binnenstad met 'grote' bomen, d.w.z. met een stam van 10-25 cm. doorsnee. De dienst kocht toen zo'n 500 bomen, waaronder veel platanen, in binnen- en buitenland, die in 3 maanden in de voorbereide plantgaten werden gepoot. Een en ander gebeurde in de stadsdriehoek tussen Westersingel, Weena en spoorwegviaduct Hofplein/Blaak. Een geweldige, vaak nachtelijke operatie, met verlegging van kabels en leidingen.

Alles moest zó snel gebeuren, dat voorbereiding van de bomen op hun verplaatsing onmogelijk was. Dankzij de deskundigheid van de plantsoenmensen en het ruime krediet kom men de bomen echter alle benodigde begeleiding geven om zo'n grote 'plantschok' te boven te komen. Zo kregen ze in de hete zomer van 1976 regelmatig voldoende water, waardoor ze in elk geval ondergronds geen last zouden hebben van de grote droogte.

Hoe groot het percentage geslaagde verplantingen is, zal pas later duidelijk worden. Het opnieuw op gang komen van de wortelontwikkeling, en daardoor het definitieve 'aanslaan', kan namelijk één tot enkele jaren in beslag nemen. Maar tot nu toe zijn er slechts enkele eiken doodgegaan, en dat betekent dat de operatie waarschijnlijk zeer succesvol is geweest. Vijf grote platanen en veertig linden, die na één groeiseizoen opnieuw verplant moesten worden, lijken zelfs dat te hebben overleefd.

